

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МАЛЬОПИСІВ ЯК ОБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В ЯПОНІЇ

Ольга Улітіна

кандидат юридичних наук,

учений секретар НДІ інтелектуальної власності НАПрН України

ORCID: 0000-0003-0230-9477

Стаття присвячена дослідженню особливостей правового регулювання мальовисів як об'єктів авторського права в Японії. Здійснено порівняльно-правовий аналіз законодавства Японії та України в частині охорони мальовисів як об'єктів авторського права. Вивчено досвід Японії щодо правового регулювання діяльності індустрії створення та розповсюдження манги (японських мальовисів). Автор акцентує увагу на тому, що завдяки незвичному підходу до застосування авторського права в індустрії манги ця креативна галузь у Японії швидко розвивається та має високу ефективність щодо комерціалізації об'єктів авторського права.

Ключові слова: право інтелектуальної власності, авторське право, законодавство з авторського права, авторське право Японії, мальовиси, манга

Постановка проблеми. Культура, певні її елементи на сьогодні відіграють важливу роль у створенні іміджу країни на міжнародній арені, вони виражають менталітет народу, формують образ усієї країни як для її громадян, так і для інших країн. Ці елементи зазвичай значною мірою впливають на економічні процеси в країні, оскільки належать до креативних індустрій, тобто є тими галузями економіки, які створюють чи використовують об'єкти авторського права.

Прикладом такого культурного явища є мальовиси в країнах Східної Азії. Японські комікси, — манга, — відомі широкому загалу та є певною мірою візитівкою країни, оскільки в них втілюються особливості народу Японії. Однак японська манга не єдиний такий приклад, якщо говорити саме про мальовиси. У Південній Кореї великого поширення набули вебтуни або манхви, які певним чином є аналогами манги.

Розвиток індустрії графічних історій у Японії та Південній Кореї позитивно вплинув на економічні показники, а також на популяризацію цих країн у світі. Значною мірою успішність вказаних процесів залежить від правового регулювання діяльності цієї індустрії, а також від забезпечення належного рівня охорони та захисту прав інтелектуальної власності.

На сьогодні одним з пріоритетних завдань для України на міжнародній арені є створення та підтримка власного культурного, національного образу. У цьому аспекті досвід Японії щодо розвитку індустрії мальовисів може бути корисним для України, оскільки графічні образи якнайкраще підходять для візуалізації особливостей нації. Окрім того,

незважаючи на всі труднощі, з якими стикаються громадяни України, починаючи від пандемії COVID-19, «творчі» галузі економіки продовжують зміцнюватися, трансформуватися та стають більш сучасними.

З огляду на це досвід Японії щодо розвитку індустрії графічних історій у контексті її правового регулювання, також ролі авторського права в цьому питанні потребує дослідження для подальшого використання в науці та на практиці в Україні. Передбачається, що це зможе позитивно вплинути на процес створення мальовисів у нашій країні, а також підвищить рівень охорони і захисту таких творів.

Літературний огляд. Питання правового регулювання мальовисів як об'єктів авторського права в Японії не вивчене в Україні. Це дослідження є першим, яке торкається в цьому контексті порівняльно-правових аспектів. Більше того, питання авторсько-правової охорони мальовисів у цілому, безвідносно конкретних країн, також є маловивченим в Україні. Комплексні дослідження з цього питання відсутні.

Певні елементи графічної літератури як об'єкти авторського права все ж вивчалися. Зокрема питанням правової охорони персонажів як об'єктів авторського права присвячені праці А. Штефан, О. Штефан, М. Калініченко, І. Венедіктової.

Окремі праці, які стосуються правового регулювання творів образотворчого мистецтва, також можуть розцінюватись як певне підґрунтя для дослідження особливостей правового регулювання мальовисів, оскільки однією їх складовою є саме твори образотворчого мистецтва (візуальні твори). Так, у цьому аспекті можна виділити доробок Г. Чурпіти, О. Кулініч.

В інших країнах питанням феномену японської манги приділяється дещо більше уваги. Дослідженню особливостей правового регулювання індустрії графічних історій у Японії присвячені праці Сімони Шрофф (Dr Simone Schroff), Емілі Шендл (Emily Schendl), Саліла К. Мехри (Salil K. Mehra) та інших.

Мета дослідження — дослідити досвід Японії щодо правового регулювання мальовисів як об'єктів авторського права та їх видання як креативної індустрії; розробити рекомендації з удосконалення правових підходів до цих питань в Україні та пропозиції щодо національного законодавства з авторського права у цій сфері.

Для досягнення поставленої мети дослідження необхідним є вирішення таких завдань:

- 1) вивчення досвіду правового регулювання індустрії манги в Японії;
- 2) дослідження особливостей правового регулювання створення та розповсюдження манги в Японії;
- 3) аналіз законодавства з авторського права Японії, яке регулює питання охорони та захисту манги;
- 4) порівняльний аналіз особливостей авторського права у галузі створення та розповсюдження мальовисів в Україні та Японії.

Виклад основного матеріалу. Для Японії культурне явище манги та аніме є дуже важливим одразу з кількох точок зору. По-перше, завдяки манзі та аніме формуються базові особливості всередині самого японського суспільства, певною мірою пропагуються загальнонаціональні цінності та вектори розвитку всієї держави. По-друге, Японія використовує мангу та аніме для культурної експансії, розповідаючи у такий спосіб про себе всім іншим державам, а також частково їх «захоплюючи» в культурному плані. По-третє, індустрія створення манги й аніме є важливою складовою економічного зростання країни. Так, прибуток від манги становить 20 % прибутку з усієї видавничої галузі в Японії [1, 125].

Важливість державної підтримки цієї креативної індустрії в Японії знаходить своє відображення й на законодавчому рівні. Законодавство Японії з авторського права має особливості, обумовленні необхідністю забезпечення максимально комфортних умов для розвитку індустрії манги й аніме.

Окрім того, незважаючи на велику популярність автори японської манги постійно стикаються з порушеннями своїх авторських прав як у самій Японії, так і за її межами. Частково ця ситуація також вплинула на законодавство Японії та на державне регулювання цієї галузі, проте часто мангаки закривають очі на порушення. На такий стан речей впливає замкненість японців та їхнє небажання співпрацювати з іноземцями. Так, дуже важко отримати дозвіл на переклад твору, якщо мова не йде про великі видавництва чи студії-виробники.

Однак індустрія манги в Японії змогла використати порушення авторських прав собі на користь, послуговуючись інструментами охорони і захисту прав авторів у дещо інший спосіб, ніж у західних країнах.

У більшості розвинених західних країн для комерціалізації об'єктів авторського права застосовується стратегія «використання вікон» (*windowing*), яка виражається в «контролі послідовності випуску контенту з метою максимально підвищити прибуток від прав інтелектуальної власності» [2, 1]. Суть цієї стратегії полягає в тому, щоб послідовно використати весь потенціал твору, отримавши прибуток від прав інтелектуальної власності на нього. Ця стратегія в першу чергу спирається на відчуження авторського права у самого автора, що забезпечує можливість для компанії, яка отримує права, комерціалізувати їх.

Найяскравіше проілюструвати застосування стратегії «використання вікон» можна за допомогою фільмів. Так, спочатку фільм виходить лише в кінотеатрах, де споживач платить за кожний перегляд фільму, через деякий час фільм з'являється на стрімінгових платформах, де за певну плату можна вже кілька разів подивитися фільм. І лише через досить великий проміжок часу фільм з'являється в телеэфірі та за його перегляд чи не потрібно платити, чи сплачується дуже незначна сума за підключення до телебачення.

Між стадіями в цій стратегії проходить доволі тривалий проміжок часу, тобто щоб платити менше, споживач повинен довше чекати. Отже, контролюючи перехід фільму з однієї платформи до іншої, можна отримати максимальні прибутки за кожну таку стадію.

Індустрія манги в Японії в цьому плані не є винятком, однак права інтелектуальної власності тут використовуються дещо інакше. «Японський ринок манги є розвиненим ринком, де успішне використання творів не ґрунтується на попередній домовленості щодо відчуження авторських прав чи виключності таких прав» [1, 128]. Мангаки зберігають свої майнові права і тому мають можливість впливати на подальший процес комерціалізації своїх творів. Це також значно змінює підхід до рекламної кампанії, тому що вона переважно спирається на особистість та популярність автора. Окрім того, таким чином забезпечується дотримання балансу між інтересами автора та суспільства, а мангака вважається вільним митцем, якого видавництва запрошують до спільної роботи і створюють йому належні умови праці, у тому числі й щодо її оплати.

Є пені мінуси для автора в такому підході, оскільки мангаку не наймають на постійну роботу, а популярність може падати чи навіть повністю зникати, можливі випадки, коли зникає сама можливість заробляти гроші у такий спосіб. Усе залежить від автора, а не від компанії, яка видає мангу.

Основний підхід до самих видань у Японії та в західних країнах також відрізняється. Так, «журнали, в яких публікується манга, дешеві, у них економлять на розмірі, використовують папір низької якості чи перероблений, а також виключно монохромний друк, щоб знизити вартість» [1, 129]. Такі видання потрібні лише для того, щоб один раз прочитати мангу, навіть перечитати її в такому вигляді досить важко. Однак коли «манга стає популярною, зазвичай її передрукують у колекційному виданні» [1, 130], окремим цілісним виданням. Прихильники манги залюбки купують такі більш дорогі видання, щоб улюблений твір міг залишитися на полиці. Іноді такі перевидання пов'язані з виходом аніме, знятим за мотивами манги.

Явище створення додзінсі (манга, яка створена на основі інших творів, переважно манги чи аніме) набуло широкого розповсюдження серед фанатів. Додзінсі ще називають аматорською мангою, яку здебільшого малюють не професійні художники, а просто фанати. По суті це похідні твори, які однак мають свої особливості, у першу чергу те, що вони відповідно до законодавства Японії порушують права автора. Окрім того, автори додзінсі намагаються якомога точніше скопіювати стиль малювання автора оригінальної манги, відтворити персонажів чи локації максимально точно. Якщо говорити про західні мальовписи, то фанатські твори, які створюються на їх основі, не мають такої чітко вираженої риси. Автори фанатських коміксів часто навпаки намагаються привнести щось власне в стиль малюнків. «Японська фанатська культура додзінсі стала настільки розповсюдженою, що почали організовувати величезні фестивалі додзінсі (наприклад, «Comiket», скорочено від «Comic Market») і відкривати магазини, де поруч з мангою продають і додзінсі» [3, 639].

Додзінсі певною мірою можна вважати унікальним явищем, коли порушення прав автора негласно легалізують у самому середовищі авторів, дозволяючи таким творам вільно існувати поряд з оригінальними. Додзінсі не можна вважати випадком вільного використання твору відповідно до треступеневого тесту Бернської конвенції, а також вони не підпадають під доктрину сумлінного використання твору (*fair use*). Іноді існування додзінсі виправдовують тим, що вони не є комерційними, однак це погано узгоджується з тим, що в Японії постійно проводяться різноманітні заходи, де продають додзінсі, які ще й влаштовують прибуткові компанії [4, 14].

Окрім широкого розповсюдження додзінсі, ринок манги стикається також з частим нелегальним перекладом манги і таким явищем як сканлейт (*scanlate*). Існування нелегальних перекладів манги великою мірою викликано тим, що отримати ліцензію чи дозвіл на використання твору дуже важко. Яскравим прикладом можна вважати ситуацію щодо японської манги в США. «Після того як у 2011 році найбільша компанія із перекладу манги у США ТокуоРор закрилася, заміна її так і не з'явилася. Декілька менших компаній продовжують видавати переклади манги, але вони стикаються з низькими продажами фізичних примірників манги і не пропонують електронні примірники» [3, 642].

Ситуація з доступом до ліцензованого контенту в цій сфері не може задовольнити потреби споживачів, що і призводить до порушень. Подібна ситуація складається з легальним контентом і в Україні. Обмежений доступ до ліцензованого контенту має своїм наслідком створення сканлейтів.

Сканлейти (*scanlations*) — це «сканування, переклад і редагування коміксів з однієї мови на іншу» [5, 631]. Тобто, сканлейти манги — це відсканована та перекладена шанувальниками манга, які зазвичай не мають на це дозволу від автора. Хоча бувають випадки, коли зацікавлені фанати питають в улюбленого мангаки, чи можна перекласти його твір на їхню рідну мову.

Цікавим є підхід видавців до сканлейтів. Так, «визнаючи неоднозначний характер сканлейту, і сканери, і видавці не бачать у ньому жодного шкідливого впливу на рівень продажів манги» [6, 14]. Більше того, вважається, що сканлейти сприяють популярності манги і відкривають нові можливості щодо її випуску за кордоном. Отже, здавалося б, навіть найочевидніше порушення авторського права в індустрії манги в Японії змогли використати собі на користь.

Досліджуючи досвід Японії у сфері охорони і захисту авторського права на мангу, необхідно проаналізувати основні положення законодавства в цій сфері.

Відповідно до законодавства Японії малюнок коміксу охороняється як художній твір, тоді як текст підпадає під охорону як літературний твір [1, 131].

Закон про авторське право Японії визначає твір «як виріб (продукт), в якому думки чи почуття виражені творчо і який належить до літературної, академічної, мистецької чи музичної сфери» [7]. Це визначення є досить влучним, хоча й не

містить згадки про оригінальність, яку часто науковці вважають однією з найважливіших ознак твору для авторського права.

Порівнюючи положення цієї норми з українським законодавством, необхідно зазначити таке. Попередній Закон України «Про авторське право і суміжні права», який нещодавно втратив чинність, взагалі не містив визначення твору. У новому законі від 1 грудня 2022 року з'явилося таке визначення, отож «твір — оригінальне інтелектуальне творіння автора (співавторів) у сфері науки, літератури, мистецтва тощо, виражене в об'єктивній формі» [8].

Визначення поняття «твір» через категорію виріб чи продукт, на думку автора статті, є більш доречним, ніж через категорію творіння. Використання поняття «виріб» у цьому випадку також вказує на вираження твору в об'єктивній формі, що дещо спрощує визначення, оскільки про це не потрібно окремо зазначати. Мінусом японського визначення твору є відсутність прив'язки до автора, хоча така приналежність впливає з того, що у творі мають виражатися думки і почуття. Також, на відміну від визначення в українському законодавстві, японське є досить звуженим щодо сфери, у якій створюється твір, визначаючи лише чотири такі сфери — література, наука, мистецтво, музика.

У законодавстві Японії про авторське право «відсутнє загальне положення про добросовісне використання твору» [4, 23]. Однак Закон про авторське право Японії містить великий перелік обмежень авторського права, зокрема вільне використання твору можливе у випадку відтворення для особистого використання (ст. 30); тиражування в бібліотеках або інших подібних закладах (ст. 31); цитування (ст. 32); відтворення в шкільних підручниках або інших подібних виданнях (ст. 33); трансляції чи демонстрації в шкільних освітніх програмах (ст. 34); використання в екзаменаційних питаннях (ст. 36); відтворення для осіб з вадами зору (ст. 37); демонстрації художнього твору власником його оригіналу (ст. 45); використання художнього твору, розміщеного у публічних місцях (ст. 46); відтворення, необхідного для виставки художніх творів (ст. 47) тощо [7]. Перелік є дійсно великим та відображає більш м'який підхід японського законодавства до вільного використання творів, що охороняються авторським правом.

Порівнюючи ці норми японського законодавства з авторського права з українськими, неможливо оминати новели нового Закону України «Про авторське право і суміжні права». Так, у новому законі виключено з переліку обмежень авторського права вільне використання творів в підручниках та інших освітніх виданнях. Досить сумнівне рішення, урахувавши низьку прибутковість видавничої діяльності в Україні в цілому, а стосовно навчальної літератури особливо. Окрім того, підручники та інша подібна література в Україні є більш складною для видання, оскільки повинна пройти експертизу в Міністерстві освіти і науки України, отримати певні грифи.

У Законі про авторське право Японії права автора поділяють на моральні (немайнові) права та економічні права (аналог майнових права автора в законодавстві України) [7]. До немайнових прав автора належать право на оприлюднення твору (ст. 18); право визначатися щодо зазначення імені автора на творі (ст. 19); право на збереження цілісності твору (ст. 20). До майнових прав відносять право на відтворення (ст. 21); право на виконання (ст. 22); на презентацію твору (ст. 22-2); право на публічне сповіщення твору (ст. 23); право на публічне декламування (ст. 24); право публічно експонувати твір (ст. 25); право на розповсюдження (ст. 26); право на відчуження майнових прав на твір (ст. 26-2); право надання твору в оренду (ст. 26-3); права на переклад, адаптацію тощо (ст. 27); право автора оригінального твору щодо використання похідного твору (ст. 28).

У положеннях щодо прав автора в законодавстві Японії та України є багато спільного, оскільки мають однакову основу — загальні принципи авторського права, закріплені в Бернській конвенції та в інших міжнародних нормативно-правових актах у цій сфері. Однак японське законодавство містить деякі незвичні для України норм. Наприклад,

право автора оригінального твору щодо використання похідного твору. Так, відповідно до статті 28 Закону про авторське право Японії «автор оригінального твору, який лежить в основі похідного твору, має виключні права в тих самих категоріях, що й права, передбачені в цьому підрозділі для автора похідного твору, у зв'язку з використанням цього похідного твору» [7]. Цікава та незвична ситуація, коли щодо твору відразу у двох осіб виникають певні права, пов'язані з використанням такого твору.

Законодавство Японії з авторського права надає видавцям або самим авторам певні повноваження щодо контролю руху твору на первинному ринку. Цей контроль ґрунтується на двох майнових правах, закріплених у законі, — праві на відтворення твору та праві на відчуження майнових прав на твір. Ці права дають змогу праволоділцю контролювати розповсюдження аналогових творів, тобто друкованої манги, а отже, закон «забороняє третім особам легально продавати друковані копії манги без дозволу» [1, 131].

Законодавство з авторського права в Японії проте не є єдиним інструментом, завдяки якому здійснюється правове регулювання ринку манги. «Окрім авторського права, ця частина бізнес-моделі також підтримується японською системою управління роздрібними цінами (RPM)» [1, 131].

Система управління роздрібними цінами (Retail Price Management system) — це система, яка встановлює певні правила щодо ціни на деякі категорії товарів у Японії, до яких належать також і об'єкти авторського права.

Твори, що охороняються авторським правом, а саме книги, журнали, газети, звукозаписи, музичні касети та музичні CD диски, належать до товарів, на які розповсюджується дія RPM. Порушення норм, встановлених RPM, підпадає під визначення «недобросовісної торговельної практики, яка заборонена Розділом 19 Антимонопольного закону Японії (The Antimonopoly Act, AMA)» [9, 83].

Віднесення об'єктів авторського права до системи RPM має два пояснення: 1) продаж творів, що охороняються авторським правом, за «фіксованими цінами» був усталеною діловою практикою в Японії до набуття чинності Антимонопольного закону, тому вважалося за необхідне наголосити, що і надалі такий продаж за фіксованими цінами не є незаконним; 2) з точки зору підтримки певного культурного стандарту вважалося необхідним підтримувати систему, за якої велика різноманітність книг могла б бути легкодоступною по всій країні за однаковою ціну [9, 83].

Завдяки RPM щодо об'єктів авторського права «роздрібний продавець не може без дозволу робити знижки на твори для підвищення продажів або в рекламних цілях» [1, 131]. Поєднання авторського права з RPM дає змогу контролювати ринок манги та забезпечувати високу ефективність комерціалізації аналогових творів.

Висновки. Авторське право Японії має мало відмінностей від авторського права західних країн чи України, оскільки базується на загальних принципах, закріплених у Бернській конвенції та інших міжнародних нормативно-правових актах. Однак поєднання законодавства з авторського права та антимонопольного законодавства в частині визначення цін на об'єкти авторського права створило унікальні умови для розвитку ринку мальовисів у Японії.

Манга є особливим культурним явищем Японії, яке посідає важливе місце в японському суспільстві та широко за його межами, представляючи культуру країни за кордоном. Індустрія манги є також важливим елементом економічного зростання країни, що є результатом неординарного підходу до правозастосовної практики в галузі авторського права.

Ринок манги в Японії сформовано таким чином, щоб максимально ефективно застосовувати механізми охорони прав автора для комерціалізації твору, враховуючи при цьому інтереси суспільства.

Найбільш розповсюдженими порушеннями авторського права, які мають місце в індустрії манги, є створення додзінсі та незаконний переклад, у тому числі створення

сканлейтів. Додзінсі, тобто манга, яка створюється фанатами на основі іншої оригінальної манги, є настільки поширеним явищем, що друковані додзінсі можна купити в одному й тому самому магазині, що й оригінальну мангу. Хоча створення додзінсі є порушенням прав автора, усі учасники ринку манги не вважають, що це шкодить прибуткам від продажу оригінальної манги.

Причиною появи нелегального перекладу, або сканлейтів (відсканованих та переведених сторінок) манги, є великий попит на мангу, який не задовольняється випуском ліцензованої продукції. Насамперед у цьому разі мова йде про зарубіжні країни, де просто не існує ліцензованого перекладу манги. Однак і це також учасники ринку манги не вважають негативним явищем, а навпаки називають додатковою рекламою та можливістю вийти на ринок інших країн.

Порівняльно-правовий аналіз основних норм законодавства Японії та України з авторського права дає змогу зробити висновок щодо можливості використання досвіду японського законодавства для розроблення певних рекомендацій і пропозицій з удосконалення законодавства України в цій сфері. Зокрема, на нашу думку, визначення поняття «твор» через категорію продукт, яке міститься у законодавстві Японії, є більш доречним, ніж використання категорії творіння, закріпленої в новому Законі України «Про авторське право і суміжні права».

Норма законодавства Японії, що надає автору оригінального твору, який лежить в основі похідного твору, такі ж самі виключні права, як і у автора похідного твору, у зв'язку з використанням цього похідного твору, є також досить цікавою та заслуговує на обговорення стосовно доцільності її інтеграції в законодавство України з авторського права.

Перелік використаних джерел / List of references

1. Schroff S. *An alternative universe? Authors as copyright owners the case of the Japanese Manga Industry*. *Creative Industries Journal*. 2019. Vol. 12:1. P. 125–150.
2. Doyle G. *Digitization and Changing Windowing Strategies in the Television Industry: Negotiating New Windows on the World*. *Television & New Media*. 2016. Vol. 17(7). P. 629–645.
3. Schendl E. *Japanese Anime and Manga Copyright Reform*. *Wash. U. Global Stud. L. Rev.* 2016. Vol. 15. URL: https://openscholarship.wustl.edu/law_globalstudies/vol15/iss4/12 (дата звернення: 15.02.2023).
4. Mehra Salil K. *Copyright and Comics in Japan: Does Law Explain Why All the Cartoons My Kid Watches are Japanese Imports?* *Rutgers Law Review*. 2022. Vol. 55. URL: <https://ssrn.com/abstract=347620> (дата звернення: 15.02.2023).
5. Novella Giovanna, Gede Sri Darma. *Scanlated vs. Physical Japanese Comic “Manga”*. *International Journal of Innovative Science and Research Technology*. 2019. Vol. 4, Issue 1. P. 630–636.
6. Lee H. K. *Between fan culture and copyright infringement: manga scanlation*. *Media, Culture & Society*. 2009. Vol. 31. P. 1011-1022.
7. *Copyright Law of Japan (Act No. 48 of 1970) (Updated 24. June. 2021)*. URL: https://www.cric.or.jp/english/clj/doc/20210624_law.pdf (дата звернення: 15.02.2023).
8. *Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01 грудня 2022 р. № 2811-IX*. *Офіційний Вісник України 2023 р., № 3, ст. 74*.
Pro avtors'ke pravo i sumizhni prava: Zakon Ukrainy vid 01 hrudnya 2022 r. № 2811-IX. *Ofitsiynyy Visnyk Ukrainy 2023 r., № 3, st. 74*.
9. *OECD (1997), ‘Resale Price Maintenance’, OECD/GD(97)229*. URL: <https://www.oecd.org/daf/competition/1920261.pdf> (дата звернення: 15.02.2023).

Olha Ulitina

PhD in Law, Academic Secretary at the Scientific Research Institute of Intellectual Property of National Academy of Legal Science of Ukraine

The legal regulation of comics as copyright objects in Japan

The article is devoted to the study of Japan's experience in legal regulation of the manga industry. Since the phenomenon of manga is of great importance to Japan, it is appropriate to study its experience in this field. Manga is an important cultural and economic phenomenon in Japan. The manga industry is developing and has a positive effect on economic processes in the country and on its image abroad. This became possible thanks to the effective legal regulation of the industry.

Copyright law is at the heart of the commercial success of manga, as copyright mechanisms are used to effectively monetize copyrighted works. In addition, the control of the manga market by rights holders is facilitated by Japan's antitrust laws, which regulate the price of works.

Japan's experience in the creative manga industry development and in terms of the application of copyright regulations can be of great importance for Ukraine. The publishing industry in Ukraine today has a large number of problems, the solution of which can be borrowed in Japan's experience.

Japan's copyright legislation has few differences from the legislation of Western countries or Ukraine, but it still has its own characteristics, which are important to ensure the development of the creative industries market, including manga.

The article also examines Japan's experience with approaches to combating mangaka's copyright infringement. The most common violations in this area include the creation of doujinshi and scanlation. However, both of these violations are not viewed by manga market participants as something that brings losses, but on the contrary, has a positive effect. Doujinshi makes the original manga more popular, expands the market and increases competition. Scanlation opens the possibility of publishing manga abroad and popularizes it in other countries.

Analysis of Japan's copyright legislation made it possible to develop several proposals and recommendations for improving Ukraine's copyright legislation. In particular, regarding the definition of the concept of a work, as well as an interesting approach regarding the rights of the author of the original work on derivative works during the use of such a works.

Keywords: intellectual property rights, copyright, copyright law, Japan copyright, comics, manga

Подано / Submitted: 19.02.2023

Прийнято до публікації / Accepted: 28.02.2023